

گزارش از خاک یونان^۱

گزارشی از آزمون زبان یونانی باستان در آلمان موسوم به گرئکوم

حامد صفاریان

Theresien-Gymnasium München 1908

از مارتین هایدرگر نقل است (به مضمون) که فلسفه تنها در دوزبان به تمامی تجلی یافته است، یونانی و آلمانی. این سخن هراندازه هم اغراق شده باشد (که هست) اما باز هم بسیار قابل تأمل است. گفته‌اند و شنیده‌ایم که یونان گهواره فرهنگ غرب است؛ فرهنگی که، خواه به حق، خواه به ناحق، اما بی‌شک، فرهنگ غالب روزگاری شده است که «ما» در آن می‌زید. برای خود غرب البته پرداختن به یونان یک ضرورت است، چراکه یونان بخشی از «خود» اوست و پرداختن به یونان عین خودشناسی غرب است، و خودشناسی خود از بنیادین‌ترین آموزه‌های همان «خود»، یعنی یونان، است که بر سردر معبد دلفی، این ناف جهان، نقش بسته است که: *γνώθι σεαυτόν*، خودت را بشناس!

اما اهمیت یونان برای «ما» از جنسی دیگر است: از جنس «مواجهه»؛ چراکه «ما» در جهانی می‌زید که فرهنگ غالب در آن، چنان که آمد، فرهنگ غرب است. باین حال «ما» هنوز «می‌زید» و زیستن یعنی عدم اضمحلال، و این یعنی «هنوز برجا بودن». اما این برجا بودن و زیستن متأسفانه از جنس ثبات و قوام و دوام نیست، بلکه به تمامی از جنس مواجهه و مقابله دائم است. اصلاً از رهگذر همین مواجهه و مقابله است که «ما» چندی است به «هنوز برجا بودن» خود آگاه شده است. «ما» هنوز برجاست، اما با لرزشی محسوس در اندامش. لرزشی ناشی از یک اضطراب؛ اضطراب ناشی از «هنوز» در آن «هنوز برجا بودن». در این معنا، قوام و دوام «ما» در جهان واقع بالفعل، یعنی در آگاهی، در گرو خودشناسی «ما» است؛ خودشناسی‌ای که اکنون خواه‌ناخواه، بی‌آنکه هیچ‌کس را بگذرد دیگری برای ضرورت آن متصور باشد، از میانه شناختن خودشناسی غرب می‌گذرد. البته چنین هم نیست که «ما» تاکنون هیچ شناختی از غرب نداشته است، اما مشکل آنجاست که شناخت «ما» از غرب تاکنون بیش‌تر شناختی «غریبی» بوده

^۱ عنوان این یادداشت الهام گرفته از ژمانی است خواندنی از نیگس کازاناکیس، نویسنده فقید یونانی که توسط آقای صالح حسینی به فارسی نیز ترجمه شده است.

است، نه شناختی «مابی»؛ و به تبع آن، به نظر می‌رسد خودشناسی «ما» نیز یک «خودآزنگاه‌دیگری‌شناسی» بیش نبوده است - و فرق است میان شناختن خود از رهگذر شناختن دیگری با شناختن خود از نگاه دیگری!

این که چگونه می‌توان از شناختی غربی به شناختی مابی رسید، بحثی درازدامن است، اما تا آن‌جا که به این یادداشت مربوط می‌شود، می‌توان گفت که دست کم یکی از حدّ وسط‌های منتهی به نتیجه مطلوب، کنارزدن خود «حدّ وسط» هاست، یعنی کاهش دادن هرچه بیش‌تر واسطه‌ها در زنجیره راه‌گذار شناخت «ما» از رهگذر شناخت غرب به سوی خود همین «ما». یکی از این واسطه‌ها، واسطه زبان است که در فرایند مواجهه «ما» با غرب، من جمله در ضعف نظام آموزشی زبان و به تبع آن، در تک‌بُعدی‌گرایی و صوری‌گرایی زبانی، و در سطوح بعدی، در ترجمه‌گرایی و ثانویه‌گرایی افراطی در حوزه منابع، بالاخص در حوزه فلسفه، به شدت نمود و ظهور یافته است. این واسطه‌های زبانی را باید تا جایی که امکان دارد به کنار زد و از دریچه زبان اصلی متون به آن‌ها پرداخت. حال اما، از آن‌جا که در جمع زبان‌ها و فرهنگ‌های از حیث فلسفی غنی، یونان آلفا و آمگای این حوزه به‌شمار توان رفت، آموختن آن بسیار ضروری می‌نماید.

باری، پس از این درآمد کوتاه، مایلیم در این یادداشت گزارشی ارائه کنیم محصول تجربیات شخصی‌ام از نزدیک، از آزمون موسوم به *graecum* که در حوزه فرهنگ و زبان یونان باستان در نظام آموزشی کشور آلمان در کنار آزمون مشابه دیگری به نام *latinum* مختص زبان لاتین و در راستای آموزش و پرورش، و در نهایت سنجش توانایی‌های دانش‌آموزان و دانشجویان رشته‌های علوم انسانی نقشی بنیادین ایفا می‌کند. یکی از اهداف این گزارش، ایجاد انگیزه در دست‌اندرکاران نظام‌های آموزشی علوم انسانی در مدارس و به‌خصوص در دانشگاه‌ها برای تدوین برنامه‌هایی مشابه و استفاده از تجارب موجود است. همچنین، و از آن‌جا که تحقق آن هدف نخستین احتمالاً زمانی دراز به طول انجامد (یا اصلاً هیچگاه محقق نگردد)، هدف اصلی من ایجاد انگیزه در خود دانش‌آموزان و دانشجویان رشته‌های علوم انسانی، به‌خصوص در رشته فلسفه، برای آموختن زبان یونانی باستان است، خواه به فلسفه اسلامی علاقمند یا مشغول باشند، خواه به فلسفه غرب. از قضا شاید بتوان گفت که اهمیت دانستن زبان یونانی برای دانشجویان فلسفه اسلامی مطلقاً کم‌تر از اهمیت دانستن زبان عربی نیست، چرا که خرد یونانی، گریز نه به تمامی، اما دست کم تا حد زیادی، یکی از بنیادهای شاکله فلسفه اسلامی است، و حتی عرفان اسلامی نیز در نهایت بی‌تأثر از فلسفه نوافلاطونی نبوده است. در اهمیت زبان یونانی برای دانشجویان فلسفه غرب نیز شکی نیست، و اگر از ژورنالیسم و سلبریتیسم فلسفی رایج این روزها بگذریم، به نظر من اساساً کسانی را که ادعای پرداختن به فلسفه غرب دارند اما دانشی سدید در متون دست کم افلاطون و ارسطو ندارند - هراندازه هم که این‌جاوان‌جا از ثانویات این‌وآن نقل حدیث کنند و پیوسته نام‌های گت و گلفیت برخی «معاصران» را با تلفظی «صحیح» قطار کنند و به جای فلسفه «ادا و اطوار فلسفی» بفروشند - مطلقاً نمی‌توان و نباید جدی گرفت.

بازگردیم به آزمون گرتکوم. تا پایان قرن نوزدهم در همه دانشگاه‌های آلمانی زبان در همه رشته‌ها دانستن زبان لاتینی و یونانی برای دانشجویان یک پیش‌نیاز ضروری بود. این ضرورت و کلیت با تغییراتی که در نظام دانشگاهی آلمان پدید آمد به موارد مشخصی فروکاسته شد، چنان‌که امروزه دانستن زبان یونانی به‌طور خاص برای رشته‌هایی مانند الهیات (خواه کاتولیک، خواه پروتستان)، فلسفه، باستان‌شناسی، تاریخ باستان، زبان‌شناسی زبان‌های باستانی و مانند این‌ها ضرورت به‌شمار می‌رود؛ آن‌هم البته نه در همه دانشگاه‌ها. گرتکوم (*Graecum*) نام گواهی‌نامه‌ای دولتی و معتبر است که گواهی می‌کند، دانش‌آموز دبیرستان حداقل چهار سال در درس اجباری زبان یونانی حضور داشته و همه امتحانات مربوط به آن را با موفقیت گذرانده است. حال اگر دانش‌آموز یا دانشجویی، به برخی علل، مثلاً تغییر رشته یا مانند آن، از این چهار سال درس بی‌بهره باشد، این امکان برای او فراهم است که با شرکت در آزمون موسوم به «آزمون تکمیلی دیپلم گرتکوم» گواهی‌نامه زبان یونانی را به‌صورت مستقیم کسب کند. این آزمون سالی دو مرتبه برگزار می‌شود و شرکت‌کنندگان در صورت عدم موفقیت تنها یک نوبت دیگر (و در مواردی حداکثر دو نوبت دیگر) مجاز به شرکت در آن هستند. همین امر در کنار دشواری محتوای آزمون، از یک سو بر اهمیت و اعتبار گواهی‌نامه آن می‌افزاید، اما از سوی دیگر فشار زیادی را نیز بر شرکت‌کنندگان تحمیل می‌کند.

آزمون گرتکوم از دو بخش تشکیل شده است که به‌صورت جداگانه برگزار می‌شوند: نخست آزمون کتبی و سپس (و فقط در صورت قبولی در بخش کتبی) آزمون شفاهی. شرکت‌کنندگان در آزمون کتبی باید فقره‌ای اصلی از افلاطون (یا در مواردی از گزنوفون) را به حجم حداقل ۲۰۰ واژه به‌نحو دقیق و در عین حال خوش‌خوان در مدت چهار ساعت زمانی که برای این کار در نظر گرفته شده است به آلمانی ترجمه و پاکنویس کنند و در این کار میزان توانایی خود در برگرداندن ساختارهای بعضاً دشوار یک متن کلاسیک به لهجه آتیک را در کنار توانمندی در ظرائف فنّ ترجمه آثری از این دست در معرض نمایش و سنجش بگذارند. شرکت‌کنندگان پس از کسب نمره قبولی با فاصله یک یا دو هفته به آزمون شفاهی دعوت می‌شوند. آزمون شفاهی خود از دو بخش تشکیل شده است. شرکت‌کننده باید نخست در مدت نیم ساعت زمانی که در اختیار او گذاشته می‌شود فقره‌ای اصلی (عموماً از افلاطون) به حجم حداقل ۶۰ واژه را تجزیه و تحلیل و سپس ترجمه کند. پس از پایان مهلت کوتاه نیم ساعته، شرکت‌کننده بلافاصله به کمیسیون ممتحنان هدایت می‌شود. در این کمیسیون ممتحنان از وی می‌خواهند که فقره مورد نظر را یک بار از رو به لهجه آتیک دوره کلاسیک و سپس ترجمه خود از آن را نیز قرائت نماید. ممتحنان بسته به توانایی‌ای که شرکت‌کننده در همین بخش نخست از خود به نمایش می‌گذارد پرسش‌هایی را درباره ساختارهای نحوی یا معناشناختی جزئیات متن مطرح می‌کنند و از شرکت‌کننده می‌خواهند ضعف‌های

تحلیل و ترجمه خود را بازشناسی و رفع کند و گه‌گاه نیز او را در این کار امداد می‌کنند. اما بخش دوم و اصلی آزمون شفاهی که بلافاصله پس از بخش نخست برگزار می‌شود، مربوط به فرهنگ و تاریخ یونان باستان است. در این بخش ممتحنان پرسش‌های متنوعی را پیرامون تاریخ، ادبیات، هنر، فلسفه، دین، اساطیر و سایر جنبه‌های فرهنگ یونانی مطرح می‌کنند. هدف اصلی در این بخش آزمون وسعت و عمق حداقلی دانش شرکت‌کننده در فرهنگی است که متونی که او زبان آن‌ها را آموخته است از آن فرهنگ برآمده‌اند و در دل آن بالیده‌اند. پس از پایان امتحان شفاهی، کمیسیون بلافاصله وارد شور می‌شود و پس از زمانی کوتاه نتیجه کلی آزمون به شرکت‌کننده ابلاغ می‌شود. در صورت قبولی، گواهینامه پس از حدود دو هفته برای شرکت‌کننده صادر می‌شود. پس از این توصیف کلی از آزمون تکمیلی گرتکوم، اکنون مایلیم از نوه‌مه مراحل آن راه، این نوبت از زاویه‌ای دیگر که ماحصل تجربه شخصی من است، شرح کنم.

برای من و در راستای پروژه درازاهنگی که در پیش گرفته‌ام، پرداختن بنیادین به متون کلاسیک فلسفه یونان یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. از همین رو، و با توجه به رویکردی که شخصاً آن را بهترین (و ای بسا تنها) رویکرد ممکن در چارچوب امکانات موجود در زبان فارسی برای پرداختن «ما» به فلسفه می‌دانم، خود را ناگزیر از آموختن زبان متون حوزه پژوهشی خود – در این مورد خاص، یونانی باستان – دیدم. نکته اینجاست که هدف این نیست که چنان‌که رواج دارد مُشتی معادل واژگان را به این زبان بیاموزیم و آن‌ها را زینت سخن خود کنیم. زبان یونانی باستان از حیث ساختار چنان پیچیدگی‌ها و ظرفیت‌های شگفت‌انگیزی از خود به نمایش می‌گذارد که حتی زبانی مدرن و از حیث ساختار غنی مانند آلمانی نیز در مواردی از هم‌وردی پایاپای با آن به کلی بازمی‌ماند، و طی سده‌ها روش‌های خاصی برای انتقال برخی ساختارها از یونانی به آلمانی تدوین و پیشنهاد شده است. غنای شگفت‌انگیز افعال و مشتقات آن‌ها و جزئیات و تفاوت‌های بسیار ظریف میان آن‌ها، به خدمت گرفتن چیره‌دستانه و جوه و صفتی مشتق از افعال در ساختار سخن، وجوه غیرزمانی افعال در یونانی که بعضاً و بر خلاف زبان‌های امروزی در رسانیدن معنا بر ترتیب و توالی‌های زمانی افعال ارجحیت دارند، ظرائف بکارگیری حروف و ادات پیونددهنده جملات به یکدیگر (به‌خصوص در متون فلسفی) و بسیاری ظرائف ساختاری دیگر باعث می‌شوند که خواندن متن از روی اصل یونانی با خواندن ترجمه آن، حتی از زبانی قدرتمند مانند آلمانی، تفاوت قابل توجهی داشته باشد. بیهوده نیست که در زبان‌های اروپایی و بالاخص آلمانی خود همین سنت آموزش فنون خوانش و ترجمه متون فلسفی یونانی سده‌هاست که موضوع تأمل آکادمیک بوده است و هنوز هم از دل این تأملات و پژوهش‌های زبانی مکتب‌های تفسیری به کلی تازه‌ای از متون فیلسوفان سربرمی‌آورند و بحث‌های تازه درمی‌اندازند که من در جاهای دیگری از باب مثال به نمونه‌هایی از آن، مانند مکتب توبینگن در تفسیر آثار افلاطون، اشاره کرده‌ام.

باری، چنان‌که گفته شد، آزمون تکمیلی گرتکوم از یک سو آزمون نهایی کسانی به‌شمار می‌رود که چهار سال به‌صورت رسمی این زبان را در دبیرستان آموخته‌اند و از سوی دیگر همچنین برای کسانی در نظر گرفته شده است که از نعمت آن چهار سال درس محروم بوده‌اند. در همین راستا در آلمان برخی دانشگاه‌ها و موسسات دولتی یا خصوصی کلاس‌هایی نیمه‌فشرده یا فشرده با مژدهای بعضاً بسیار متفاوت برای آمادگی در این آزمون عرضه می‌کنند. بنابر تحقیق من، شرکت در کلاس‌های فشرده (و حتی نیمه‌فشرده) برای کسانی که تنها آشنایی پیشینی اندکی با زبان یونانی دارند، چندان سودمند نیست و فشرده‌گی این کلاس‌ها بیش‌تر مایه ناخرسندی و ناامیدی می‌شود. من به علل مختلف تصمیم گرفتم در یک بازه زمانی دوساله به‌صورت خودآموز و بدون شرکت در کلاس‌هایی از این دست برای این آزمون آماده شوم. البته اکنون وقتی به پشت سر نگاه می‌کنم، نمی‌توانم با قطعیت بگویم که توصیه من به دیگران لزوماً شیوه خودآموز است، چراکه بسیاری از توانایی‌های مورد نیاز برای آزمون گرتکوم نیاز به استاد مسلط و باتجربه دارد و کسب آن‌ها به‌صورت خودآموز انرژی و زمان بسیار زیادی طلب می‌کند و ای بسا مایه ناامیدی از ادامه کار گردد. از سویی مدت زمانی کم‌تر از دو سال (با در نظر گرفتن روزی حداقل یک الی دو ساعت مطالعه به‌صورت مداوم و افزایش تصاعدی این زمان در آخرین ماه‌ها و هفته‌های منتهی به آزمون) نیز به نظر من به نتیجه مطلوب منتهی نخواهد شد و شخص هراندازه هم که استعداد زبان‌آموزی داشته باشد باز هم ناگزیر خواهد شد در برابر دشواری‌های آموختن این زبان سر تعظیم فرود آورد.

در هر حال من برای این کار از منابع و روش‌های پیشنهادی گوناگونی استفاده کردم و در چند مورد ناگزیر شدم منبع و روش اصلی مختارم را تغییر دهم و در برهه‌هایی حتی از چند منبع مختلف به‌صورت موازی استفاده کنم. در بخش ضمیمه‌ای که در انتهای این یادداشت آمده است، به‌منظور استفاده علاقمندان همه منابعی را که از آن‌ها استفاده کردم فهرست کرده‌ام و به هرکدام توضیحی افزوده‌ام پیرامون خوبی‌ها و کاستی‌های هر یک، و همچنین چگونگی استفاده بهینه از آن‌ها را شرح کرده‌ام.

نظام آموزشی آلمان برای شرکت در آزمون گرتکوم که در دبیرستانی دولتی در شهر مونیخ به نام «ترزین گیمنازیوم» برگزار می‌شد مدارک بسیار زیادی از من طلب کرد که در کنار مدارک معمول مانند عکس، کپی انواع کارت‌های شناسایی، پرکردن فرم‌های مربوطه و غیره، شامل یک زندگی‌نامه کامل و توضیحی درباره شیوه آمادگی برای آزمون و نامیدن کلاس‌ها و کتاب‌ها و اساتیدی که شخص زبان را در نزد ایشان آموخته است نیز می‌شد که باید زیر آن را نیز شخصاً امضا می‌کردم. تنها توجیهی که برای این همه کاغذبازی تاحدی غیرمعمول، به‌خصوص این مورد آخر، به ذهن من می‌رسد حفظ اعتبار و کیفیت گواهینامه آزمون و جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی است. باری، مدتی پس از ارسال مدارک، تقاضای من برای شرکت در آزمون مورد قبول واقع شد و دعوت‌نامه‌ای رسمی برایم ارسال شد همراه با اطلاعاتی در باره روز و ساعت و شیوه برگزاری آزمون، من جمله این نکته که شرکت‌کنندگان مُجازند یک واژه‌نامه

خاص موسوم به Gemoll (و البته فقط همین واژه‌نامه) را همراه داشته باشند و از آن استفاده کنند. کسانی که اندک آشنایی با زبان یونانی یا با آزمون گرنکوم داشته باشند می‌دانند که همراه داشتن این واژه‌نامه برای ترجمه متنی از افلاطون مطلقاً از دشواری کار نمی‌کاهد و پیداکردن مدخل بسیاری از واژگان و افعال صرف‌شده یونانی در یک واژه‌نامه خودش هنر و فنی است که باید با صرف زمان و تمرین فراوان فراگرفته شود.

سرانجام روز آزمون فرارسید و من که تقریباً تمام مرخصی سالیانه‌ام را در چند هفته منتهی به آزمون صرف آمادگی نهایی بسیار فشرده برای این روز کرده بودم با بیم و امید فراوان در دبیرستان معهود حاضر شدم. تعداد شرکت کنندگان حدود چهل نفر بود که به استثنای من و یکی دو نفر دیگر، همگی نوجوان بودند. دیدن دخترکان و پسرکان شادابی که در سن نوجوانی در چنین آزمونی شرکت می‌کردند برای من حقیقتاً رشک‌برانگیز بود، برای منی که اکنون در سنّ و سالی دست به این کار می‌زدم که شاید دیگر برای چنین وزنه‌برداری‌هایی آن نیروی سابق در او نباشد؛ برای منی که حتی اگر هم می‌خواستم، در جایی که نوجوانی‌ام را در آن سپری کرده بودم چنین امکانی مطلقاً مهیا نبود. اهمیت آن‌چه این نوجوانان بدان توانا بودند وقتی بیش‌تر بر من آشکار شد که دشواری کار خود را بر من نمایان کرد. آزمون مطلقاً شوخی‌بردار نبود: فقره‌ای دشوار (دست‌کم از نظر من) از «فایدون» افلاطون که باید آن را در مدت سه ساعت (یعنی حتی یک ساعت کم‌تر از آن‌چه معمول است) ترجمه می‌کردیم و خدا می‌داند که سه ساعت زمان برای چنین کاری بسیار بسیار اندک بود! پس از پایان آزمون بلافاصله همه برگه‌ها و حتی چرکنویس‌ها را از ما گرفتند و وسائل اکترونیکی‌مان را مانند گوشی و حتی ساعت‌های دیجیتالی، که باید پیش از امتحان تحویل داده می‌شدند، به ما بازگرداندند.

باری، همین‌جا این نکته را هم ذکر کنم که دشواری کار من در این آزمون دوچندان بود: باید متنی یونانی از افلاطون را به «آلمانی» ترجمه می‌کردم. کار بر من چندان گران آمد که پس از آزمون کتبی، به‌رغم حس اطمینانی که از کار خود داشتم، باز از روی احتیاط این نکته را کتباً با هیئت ممتحنه در میان گذاشتم که آلمانی زبان مادری من نیست و تقاضا کردم که این مهم را در تصحیح برگه من در نظر داشته باشند. پاسخی که دریافت کردم هم البته جالب بود: پاسخ گرفتم که چنین ارفاقی در آزمون گرنکوم وجود ندارد، نه در آزمون کتبی، نه در آزمون شفاهی. فهمیدم که این‌جا هم همه در برابر قانون یکسان هستند.

آزمون شفاهی اما از آزمون کتبی هم دشوارتر بود: باز هم افلاطون، این‌بار فقره‌ای از «آپولوگی سقراط». هم در آزمون کتبی و هم به‌خصوص در آزمون شفاهی، متن‌ها به‌گونه‌ای انتخاب شده بودند که امکان نداشت بدون سطح مشخصی از دانش نحوی و به‌خصوص گنجینه واژگان پایه در مدت زمان در نظر گرفته‌شده از عهده ترجمه متن برآمد. این نکته خود را به‌خصوص در بخش شفاهی بیش‌تر آشکار می‌کرد، چنان‌که به‌جز موارد عاجل اصلاً فرصتی برای ورق‌زدن در واژه‌نامه برای یافتن معانی واژگان نبود و بدون داشتن گنجینه‌ای از واژگان پایه در حافظه، برآمدن از عهده این بخش دوم تقریباً ناممکن بود. خوشبختانه در زمینه واژگان پایه زبان یونانی چند منبع بسیار عالی موجود است که در بخش ضمیمه آن‌ها را نیز معرفی کرده‌ام. پس از پایان مهلت نیم‌ساعته همه برگه‌ها را از من گرفتند و من را بلافاصله به اتاق کمیسیون ممتحنان راهنمایی کردند و آن‌جا دوباره برگه‌ها و یادداشت‌هایم را در اختیارم گذاشتند. پس از قرائت متن از رو و همچنین ترجمه شفاهی‌ام از آن، به پاسخ‌های ممتحنان پیرامون نکات نحوی و ساختاری و بعضاً اتیمولوژیک متن پاسخ دادم. پرسش‌های ممتحنان در مجموع منصفانه بود و ایشان می‌کوشیدند به‌نحوی سازنده من را با پرسش‌های هدف‌دارشان به تشخیص اشتباهاتم و تحلیل و ترجمه صحیح متن سوق دهند. جایی که پرسش‌های ایشان اندکی بی‌رحمانه شد، بخش سنجش دانش من از فرهنگ یونان باستان بود. در این بخش باید گونه‌های ادبی متون یونان باستان را همراه با نمایندگان اصلی آن‌ها نام می‌بردم. همچنین آنجا که از تراژدی نام بردم از من خواستند به اختصار محتوای تراژدی آنتیگونه را شرح دهم و پرسیدند که اساساً معنای تراژدی چیست و (از منظر اتیمولوژیک) چرا اینگونه نامیده می‌شود. در حوزه فلسفه از آموزه‌های پیشاسقراطیان، سوفسطائیان، افلاطون و ارسطو و تفاوت‌های این‌ها با یکدیگر پرسیدند و از من خواستند محتوای محاوره «منون» و آموزه اصلی مندرج در آن (یعنی دانستن چنان‌که باز یادآوری یا همان آنامنیسیس) را به اختصار شرح کنم. درباره دوره‌های تاریخ یونان، نقش دین در فرهنگ یونان، جشن‌های دیونوسوسی در آتن و برخی موارد دیگر نیز پرسش‌هایی به میان آمد. در پایان، پس از مدتی شور، نتیجه قبولی‌ام را ابلاغ کردند. وقتی برای خداحافظی با رئیس جلسه دست می‌دادم به من گفت: «آقای صفاریان، ما این نکته را که زبان مادری شما آلمانی نیست در هیچ‌کجای فرایند سنجش در نظر نگرفتیم، اما من به همین علت دست شما را محکم‌تر می‌فشارم و برای شما آرزوی موفقیت دارم».

پس از آزمون، در محوطه دبیرستان، در آن آفتاب دل‌انگیز پاییزی، زیر درختان خیس‌خورده از باران ساعتی پیش، خونی که از هیجان امتحان در صورت‌های شاداب دخترکان و پسرکان شرکت‌کننده در آزمون دویده بود بر درخشش و زیبایی چهره‌هاشان افزوده بود؛ نوجوانانی که می‌توانستند افلاطون را از روی اصل بخوانند و به آلمانی ترجمه کنند. وه چه زیبا بود احوال اینان، و در عین حال چه رشک‌برانگیز!

ضمیمه

در این بخش منابعی را که شخصاً از آن‌ها استفاده کردم معرفی می‌کنم و می‌کوشم خوبی‌ها و کاستی‌های هرکدام را از منظر هدفی که من دنبال می‌کردم برشمارم. بدیهی است که این فهرست به یک معنا بسیار شخصی است و از همین زاویه شخصی به موضوع خود می‌نگرد؛ یعنی اولاً منابع بسیار زیاد دیگری وجود دارند که ای‌بسا مزایای فراوان دیگری هم داشته باشند اما در این جا نامی از آن‌ها به میان نیامده است چرا که من آن‌ها را ندیدم یا از آن‌ها استفاده نکردم، و ثانیاً، منابعی که در این جا آورده‌ام، به استثنای دو سه مورد، همگی به آلمانی هستند، چرا که هدف من شرکت در آزمون گرتکومی بود که در آن باید متن یونانی را به آلمانی ترجمه می‌کردیم. پس اگر کسی بخواهد در آزمونی مشابه در زبانی دیگر شرکت کند، ناگزیر است به منابع دیگری نیز مراجعه کند. درهرحال به نظرم درمیان گذاشتن این تجربه شخصی خالی از فایده نیست و معتقدم می‌تواند برای بسیاری کسان مفید، ایده‌بخش، و برانگیزاننده باشد.

واژه‌نامه لانگنشایت

Titel: Langenscheidts Grosswörterbuch griechisch-deutsch ; unter Berücksichtigung der Etymologie ; Langenscheidts Grosswörterbuch altgriechisch-deutsch
Autor/Person: Menge, Hermann
Jahr: 1991
Impressum: Berlin ; München u.a. ; Langenscheidt ; 1991 ; XXIV, 762 S.
ISBN: 3-468-02030-9
Ausgabebezeichnung: Hermann Menge ; 27. Aufl. ; Langenscheidts Großwörterbücher
Zusatzinformationen: 28. Aufl. u.d.T.: Menge, Hermann: Langenscheidts Großwörterbuch altgriechisch-deutsch
Dokumenttyp: Monographie
Notation: AH 43110 ; FC 2475
Katalogschlüssel: BV006368460
Sprache: Deutsch ; Altgriechisch (bis 1453)

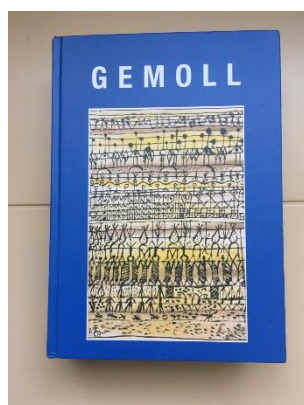
خوبی‌ها:

- در زمره جامع‌ترین واژه‌نامه‌های تخصصی در زبان آلمانی برای زبان یونانی باستان است.
- دارای اتیمولوژی است (که برای کار فلسفی اهمیت دارد).

کاستی‌ها:

- خواننده باید به خط قدیمی آلمانی آشنا باشد چراکه توضیحات مدخل‌ها به خط قدیمی آلمانی هستند.
- گران‌قیمت است.
- استفاده از آن در آزمون گرتکوم مجاز نیست.

واژه‌نامه موسوم به گمُل

Titel: Gemoll, Griechisch-deutsches Schul- und Handwörterbuch ; Griechisch-deutsches Schul- und Handwörterbuch
Autor/Person: Gemoll, Wilhelm ; Vretska, Karl ; Aigner, Therese –[Herausgeber]–
Jahr: 2010
Impressum: München ; Oldenbourg ; [20]10 ; XXIV, 888 S.
ISBN: 978-3-637-00234-0 ; 978-3-230-03321-5
Ausgabebezeichnung: von W. Gemoll und K. Vretska. Bearb. und durchges. von Therese Aigner ... Gesamted. Renate Oswald ; 10., völlig neu bearb. Aufl., [Nachdr.]
Zusatzinformationen: Hier auch später erschienene, unveränderte Nachdrucke
Dokumenttyp: Monographie
Notation: AH 43110 ; FC 2475
Katalogschlüssel: BV036644935
Sprache: Altgriechisch (bis 1453) ; Deutsch

خوبی‌ها:

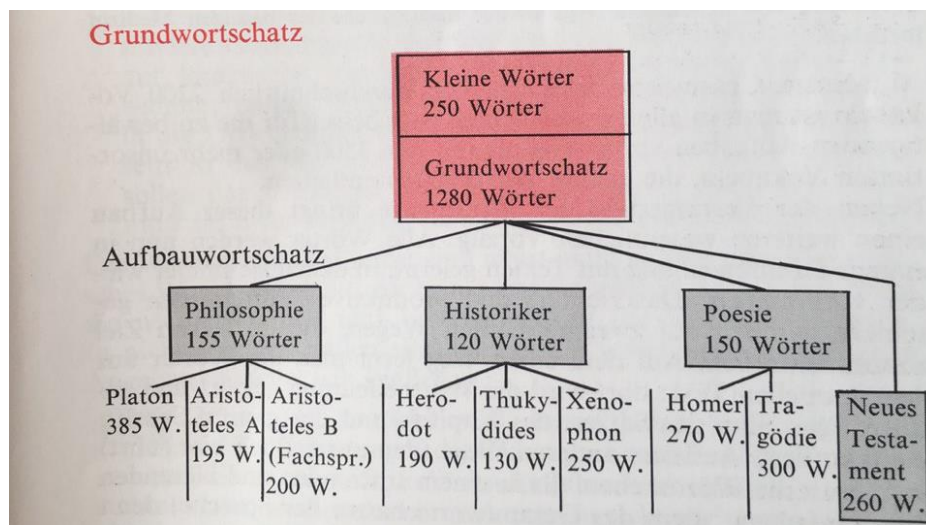
- تنها واژه‌نامه‌ای است که استفاده از آن در آزمون گرتکوم مجاز است
- جامع و مانع است.
- برای استفاده عمومی (و نه تخصصی) طراحی شده است و بنابراین برای آغاز کار بسیار مناسب است.

کاستی‌ها:

- فاقد اتیمولوژی است.

Titel: Grund- und Aufbauwortschatz Griechisch
Autor/Person: Meyer, Thomas –[Herausgeber]–
Jahr: 1993
Impressum: Leipzig [u.a.] ; Klett ; 1993 ; 238 S.
ISBN: 3-12-663210-6
Ausgabebezeichnung: bearb. von Thomas Meyer ... ; Neuausg., 1. Aufl.
Zusatzinformationen: Hier auch später erschienene, unveränderte Nachdrucke
Dokumenttyp: Monographie
Notation: FC 5701
Katalogschlüssel: BV036773241
Sprache: Deutsch ; Altgriechisch (bis 1453)

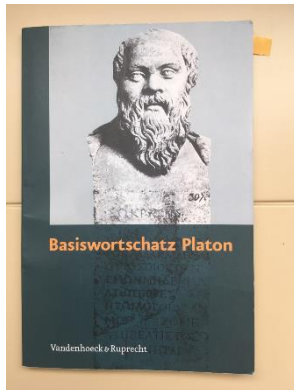
خوبی‌ها:

- از آن جایی که تعداد واژگان زبان‌های به اصطلاح مُرده ثابت است و متون نگاشته‌شده به این زبان‌ها نیز متون مشخصی هستند، می‌توان بررسی‌های آماری دقیقی در واژگان این زبان‌ها ترتیب داد. مثلاً یکی از نتایج چنین بررسی‌هایی در زبان یونانی باستان این است که ۵۰٪ واژگان همه متون در این زبان تنها تعداد ۱۰۰ واژه هستند. به همین ترتیب می‌توان با ۱۰۰۰ واژه حدود ۸۰٪ واژگان این متون را پوشش داد، و در نهایت، با گنجینه واژگانی در حدود ۳۰۰۰ واژه می‌توان این نسبت را به ۹۰٪ افزایش داد. منبع معرفی‌شده در این‌جا همین نکته را دستمایه کار قرار داده است و با مبنای قراردادن متون کلاسیک یونانی باستان پربسامدترین واژگان این متون را برای نوآموزان استخراج و عرضه کرده است. در بخش نخست کتاب ۲۵۰ واژه به اصطلاح کوچک آمده است که شامل حرف تعریف‌ها، حروف اضافه، ادات پرسش، ضمائر و امثال این‌ها است. سپس تعداد ۱۲۸۰ واژه پربسامد پایه آورده شده است که در همه متون کاربرد دارند. مزیت بزرگ کتاب آن است که در بخش انتهایی، واژگان پربسامد بعدی را به چهار بخش عمده (متون فلسفی، متون تاریخی، متون منظوم، و عهد جدید کتاب مقدس) تقسیم می‌کند و در سه بخش نخست نیز باز به نمایندگان اصلی این حوزه‌ها می‌پردازد (مثلاً در بخش فلسفه، به واژگان پربسامد متون افلاطون، ارسطو، واژگان اختصاصی ارسطو).
- عدد بسامد هر مدخل (و به تبع آن میزان اهمیت آن از حیث آماری) جلوی هر واژه آمده است.
- بسیاری از مدخل‌ها، به خصوص افعال، دارای صورت‌های هم‌خانواده و همچنین صورت‌های صرفی ریشه‌های مختلف هستند که در زبان یونانی اهمیت دارد.
- کتاب قطع و حجم کوچکی دارد که استفاده از آن را در مقایسه با واژه‌نامه‌های بزرگ آسان‌تر می‌کند.

کاستی‌ها:

- ترتیب الفبایی واژگان از امکان آموختن آن‌ها به منظور از حفظ کردن اندکی می‌کاهد، چراکه کسی معمولاً واژگان را به ترتیب الفبایی نمی‌آموزد. این کاستی برطرف می‌شد اگر در انتهای کتاب همه واژگان یک بار دیگر فهرست‌وار بر مبنای دیگری (مثلاً بسامد) مرتب می‌شدند.
- بدیهی است که فاقد همه مدخل‌ها است.
- فاقد اتیمولوژی یا برخی دیگر از توضیحات تکمیلی است که در واژه‌نامه‌های بزرگ (مانند دو منبع قبلی) یافت می‌شوند.

کتاب واژگان پریسامد و پایه در سه متن از افلاطون

Titel: Basiswortschatz Platon ; zur Vorbereitung auf das Graecum
Autor/Person: Holtermann, Martin
Jahr: 2012
Impressum: Göttingen ; Vandenhoeck & Ruprecht ; 2012 ; 96 S.
ISBN: 978-3-525-72000-4 ; 3-525-72000-9
Ausgabebezeichnung: Martin Holtermann ; Ill.
Zusatzinformationen: DNB 101794864X ; Teilw. in griech. Schr.
Dokumenttyp: Monographie
Notation: 480 DNB ; CD 3061 ; FB 3742 ; FC 4367 ; FH 28649 ; G:ag S:gs Z:14
Katalogschlüssel: BV040140271
Sprache: Deutsch

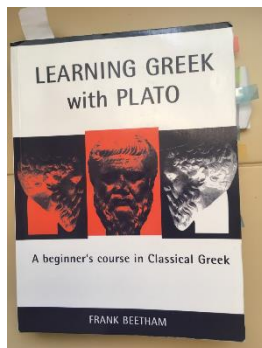
خوبی‌ها:

- این واژه‌نامه نیز بر اساس همان ایده منبع قبلی، یعنی بسامد واژگان، تدارک دیده شده است، با این تفاوت که این کتاب مختص سه متن از افلاطون است، یعنی «ائوتوفرون»، «آپولوگي سقراط»، و «کریتون». ایده اصلی این کتاب از این قرار است: به نحو سنتی، مبتدیانی که به خواندن متون افلاطون به خصوص از روی یونانی آغاز می‌کنند، ابتدائاً از سه متن نامبرده بالا استفاده می‌کنند. اتصال منطقی این سه متن به یکدیگر از سوپی، و محوریت شخصیت سقراط از سوپی دیگر، و به تبع همین نکته اخیر، سادگی نسبی این متون از حیث محتوای فلسفی، دلایل اصلی انتخاب این سه متن برای مبتدیانی است که بخواهند افلاطون را از روی اصل بخوانند. همین امر تأثیر خود را بر آزمون گرنکوم نیز به جا گذاشته است، چنان که احتمال این که فقره منتخب در آزمون از این سه متن انتخاب شود زیاد است (اگرچه بنابر تجربه شخصی من این قاعده استثنا نیز فراوان دارد). مولف این کتاب مفید همین ایده را دستمایه کار قرار داده است و تعداد ۳۵۰ واژه پریسامدی را که ۸۷٪ واژگان سه متن مذکور را تشکیل می‌دهند در این کتاب درج و شرح کرده است.
- مهم‌ترین مزیت این کتاب آن است که برای هر یک از آن ۳۵۰ واژه مثال‌هایی از جملات سه متن بالا همراه با ترجمه آورده است، چنان که زبان آموز می‌تواند کاربرد واژگان را به صورت صرف شده و در بطن جملات افلاطون مشاهده کند. در انتهای کتاب فهرستی از نکات دستوری نیز همراه با شماره مثال آورده شده است، چنان که می‌توان از مثال‌ها نه فقط برای افزایش گنجینه لغات محفوظ، بلکه همچنین برای آموختن ظرائف نحوی بکاررفته در متن نیز استفاده کرد.
- در کنار هر مدخل بسامد آن نیز آورده شده است که معیاری برای تشخیص میزان اهمیت واژه تواند بود.
- در پایان کتاب همه واژگان یک بار دیگر به ترتیب فراوانی بسامدشان فهرست شده‌اند که در کنار چینش الفبایی واژگان در خود متن، می‌تواند تکمله‌ای مفید برای یادگیری واژگان به شمار رود.
- حالت‌های صرفی افعال نیز بر اساس بسامدشان در سه متن مذکور آورده شده‌اند که کمک بزرگی به زبان آموز می‌کند.

کاستی‌ها:

- کتاب فقط به سه متنی که در بالا ذکر شد بسنده کرده است و می‌توانست دست‌کم واژگان یکی دو متن دیگر را نیز دربرگیرد.
- از جهت رعایت آسانی یادگیری، تنها حداقل معنای موجود برای واژه‌ها، آن‌هم با توجه به معنایی که در سه متن بالا دارند، آورده شده است. به این ترتیب این کتاب مطلقاً نمی‌توان جایگزینی باشد برای یک واژه‌نامه.

کتاب آموزش زبان یونانی هم‌گام با «منون» افلاطون

Titel: Learning Greek with Plato ; a beginner's course in Classical Greek based on Plato, Meno 70a1 - 81e6
Autor/Person: Beetham, Frank
Jahr: 2007
Impressum: Exeter ; Bristol Phoenix ; 2007 ; XXIV, 503 S.
ISBN: 978-1-9046-7556-3
Ausgabebezeichnung: by Frank Beetham
Dokumenttyp: Monographie
Notation: FC 3301 ; FC 3371 ; G:ag S:gs Z:14 ; G:ag S:ig Z:14 ; PA258
Katalogschlüssel: BV022469754
Sprache: Englisch

خوبی‌ها:

- کتاب به زبان انگلیسی است و بنابراین به کار کسانی که آلمانی نمی‌دانند هم می‌خورد.
- بزرگترین مزیت این کتاب آن است که کسی را که مشتاق آموختن شناکردن است بلافاصله در آب می‌اندازد. ابتدای روش آموزشی این کتاب به متن اصلی، یعنی محاوره «منون» افلاطون بسیار مغتنم است و زبان آموز از همان ابتدا بلافاصله با پیچیدگی‌های یک متن اصلی از افلاطون درگیر و مأنوس می‌شود.

- پایبندی کتاب به متن اصلی باعث شده است که ناگزیر به همه استثنایها و پیچیدگیهای زبان متن بپردازد. کتابهای آموزشی دیگر که مانند این کتاب متن محور نیستند معمولاً به این ظرائف نمی پردازند یا آنها را به بخشهای انتهایی منتقل می کنند. البته همین نکته خود می تواند مشکلاتی را برای مبتدیان در پی داشته باشد.
- مولف تمرینهای بسیار خوبی را بر مبنای متن اصلی و با استفاده از واژگان بکاررفته در متن اصلی طراحی کرده است. ترجمه تمرینها در بخش انتهایی کتاب آمده است.
- کتاب به صورت خودآموز برای زبان آموز اندکی پیشرفته تر قابل استفاده است.
- در مجموع یک کتاب آموزشی بسیار خوب برای دانشجویان فلسفه است که به نظر من می تواند در ایران به عنوان کتاب درسی دانشگاهی نیز استفاده شود.

کاستیها:

- کتاب به زبان انگلیسی است و به تبع، روشهای پیشنهادی آن برای ترجمه ساختارهای زبان یونانی باستان نیز منحصر به زبان انگلیسی هستند. این نکته باعث می شود که این کتاب به تنهایی برای شرکت در آزمون گرنکوم در آلمان کارآیی نداشته باشد.
- ابتدای روش آموزشی کتاب بر متن اصلی باعث شده است که استفاده از این کتاب در بدو امر برای مبتدیان دشوار باشد. از آنجایی که متن اصلی نسبت به روش کتاب برای آموزش از آسان به دشوار بی اعتنا است و دشواریهای خود را از همان ابتدا بر آن تحمیل می کند، تلاش ارجمند مولف برای نظام دادن به مطالب آموزش کتاب از ساده به دشوار بعضاً با پیچیدگیهای متن اصلی چندان هماهنگی از کار در نیامده است و زبان آموز ناگزیر است در برخی موارد عجلتاً از کنار برخی پیچیدگیهای متن عبور کند بی آن که چیزی درباره آن بیاموزد. همین نکته مستلزم مراجعه مجدد به درسهای قبلی است یا حتی در مواردی موجب دلسردی از ادامه کار تواند شد.
- اگرچه متن اصلی واژه به واژه تحلیل می شود اما در نهایت ترجمه ای پیشنهادی از متن در این کتاب ارائه نشده است و زبان آموز ناگزیر است به منابع دیگر مراجعه کند.

مجموعه کتابهای آموزشی کایروس

خوبیها:

- مجموعه کایروس یک مجموعه کلاسیک آموزش زبان و فرهنگ یونان باستان است شامل
 - یک کتاب درسی مشتمل بر ۵۰ درس همراه با تمرین و نکات گرامری
 - یک دفتر تمرین همراه با راه حل برای هر یک از ۵۰ درس کتاب اصلی
 - یک کتاب متن خوانی از روی متون اصلی کلاسیک در زبان یونانی باستان شامل فقراتی از متون افلاطون درباره شخص سقراط، فقراتی از اودیسه هومر، و فقراتی از تواریخ هرودوت
 - دفترچه تمرین مربوط به فقرات کتاب متن خوانی همراه با راه حلها
 - یک کتابچه جیبی کوچک برای کمک به از حفظ کردن واژگان بکاررفته در ۵۰ درس کتاب نخست
- این مجموعه جایگزین مشابه بسیار مناسبی است برای مجموعه ای قدیمی تر و نسبتاً گران قیمت دیگری به نام هلاس (Hellas).
- کتاب درسی و کتاب متن خوانی هر دو حاوی تصاویر و نقشه های رنگی بسیار زیبایی از آثار و جنبه های گوناگون فرهنگ و تاریخ یونان باستان همراه با توضیحاتی مفید درباره آنها هستند.
- هر دو کتاب ساختار بسیار متنوع و جذابی دارند چنان که خواندن درسها برای زبان آموز هیچ گاه خسته کننده نمی شود.
- هدف از کتاب فقط آموزش زبان نیست، بلکه مقالاتی کوچک و مفید نیز در باب سوبه های گوناگون فرهنگ یونان باستان دارد که در عین کوتاه بودن بسیار خواندنی هستند.
- نیمه پایانی از کتاب درسی مختص آموزش نحو به صورت نسبتاً نظام مند و جدول بندی شده همراه با مثال است که می تواند به نحو مجزا از دروس نیز بدانها مراجعه کرد.

کاستیها:

- ساختار این مجموعه به نحوی است که نیاز به کلاس و استاد دارد و فقط تحت شرایط خاصی (مثلاً در مراحل میانی یا پیشرفته یادگیری زبان) امکان استفاده از آن به صورت خودآموز ممکن می نماید.

- این مجموعه اختصاصاً برای گرنکوم طراحی نشده است، بلکه زبان و فرهنگ یونان باستان را از منظری بسیار کلی آموزش می‌دهد (به استثنای بخش متون افلاطون از کتاب متن‌خوانی که برای گرنکوم بسیار مفید است). همین نکته مستلزم صرف زمان بیشتر و احیاناً یادگیری ظرائف متونی است که به کار آزمون گرنکوم نمی‌آیند.
- سطح بحث‌های نحوی این مجموعه در مواردی از سطح مورد نیاز برای گرنکوم اندکی پایین‌تر است.
- از متن‌های کتاب ترجمه‌ای به دست داده نمی‌شود.

مجموعه کتاب‌های آموزشی کانئارس

خوبی‌ها:

- مجموعه کانئارس در مقایسه با کایزس مجموعه نسبتاً جدیدتری است شامل سه کتاب اصلی زیر و چند کتابچه جنبی دیگر:
 - یک کتاب درسی مشتمل بر ۵ درس همراه با تمرین و نکات گرامری
 - کتاب تمرین
 - کتابچه نحو به صورت فشرده
- این مجموعه اگرچه به رنگارنگی مجموعه هلاس یا کایزس نیست اما از حیث کیفیت چیزی از آن دو کم ندارد و ای بسا برتری‌هایی نیز بر آن دو مجموعه قبلی داشته باشد. مثلاً ساختار متون منتخب کتاب درسی این مجموعه برخلاف عمده متون کتاب‌های درسی (و نه متن‌خوانی) دو مجموعه هلاس و کایروس، متونی ساده‌سازی شده یا ساختگی برای اهداف آموزشی نیست، بلکه منتخبی از متون کلاسیک است و تنها در موارد جزئی اندکی ساده‌سازی شده است.
- این مجموعه نیز در اصل به کلاس و استاد نیاز دارد، اما خوشبختانه سایتی در اینترنت موجود است که با موادی که در اختیار زبان‌آموز می‌گذارد نیاز به استاد را تقریباً مرتفع کرده و استفاده خودآموز از این مجموعه را ممکن می‌سازد. این سایت در ادامه معرفی خواهد شد.
- این مجموعه جمع‌وجورتر از هلاس و کایروس است، و به همین ترتیب برای آماده‌شدن فشرده برای آزمون گرنکوم نیز مناسب‌تر است. کتاب درسی این مجموعه شامل مجموعه‌ای منتخب و فشرده از برخی متون کلاسیک به منظور متن‌خوانی نیز هست.
- در کتاب درسی مقالات مفیدی برای آشنایی با فرهنگ یونان موجود است.
- کتاب به‌خصوص در دروس انتهایی خود بیش‌تر به متون افلاطون می‌پردازد.
- این کتاب برخلاف کتاب‌های قبلی به زبان عهد جدید نیز می‌پردازد و فقراتی از کتاب مقدس نیز در درس‌های انتهایی این کتاب آورده شده‌اند. بنابراین این مجموعه به کار کسانی که یونانی را ذیل الهیات مسیحی می‌آموزند نیز مناسب است.
- کتابچه گرامر این مجموعه به عنوان یک مرجع فشرده نحو زبان یونانی باستان بسیار مفید بوده و به تنهایی نیز قابل استفاده است.

کاستی‌ها:

- اگر سایت مکملی که جلوتر معرفی خواهد شد نبود امکان استفاده از این مجموعه به صورت خودآموز موجود نمی‌نمود.
- در خود کتاب ترجمه متون و راه‌حل تمرین‌ها ارائه نشده است. سایت مذکور این نقیصه را مرتفع می‌کند.
- محتوای کتاب از آنجا که مستقیماً به سراغ فقراتی از متون اصلی می‌رود در ابتدا برای مبتدیان اندکی دشوار می‌نماید، اگرچه پس از مدتی در مقایسه با متن‌های ساختگی برای اهداف آموزشی، لذت بیش‌تری از خواندن و تحلیل متون اصلی این کتاب عاید زبان‌آموز می‌شود.

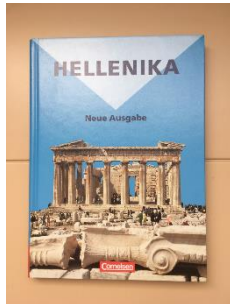
خوبی‌ها:

- این سایت یکی از بهترین ارائه‌کنندگان انواع مواد آموزشی برای آمادگی آزمون گرتکوم است و توسط دو تن از اساتید زبان‌های یونانی و لاتینی در دانشگاه تریر آلمان برپا شده است که هر دو عضو کمیسیون ممتحن آزمون گرتکوم و لاتینوم در تریر نیز هستند و در این شهر یکی از موفق‌ترین کلاس‌های آموزشی زبان یونانی باستان و لاتین را برپا کرده‌اند. از جمله مواد آموزشی فراوانی که در این سایت در زمینه زبان یونانی یافت می‌شود دو مجموعه گرامر، یکی بر اساس دروس مجموعه کانتازس و دیگری یک گرامر نسبتاً پیشرفته‌تر مختص گرتکوم همراه با توضیح بسیاری راه‌چاه‌هایی است که برای آزمون گرتکوم بسیار مفید و کارآمد هستند. علاوه بر این، در این سایت انواع و اقسام تمرین‌ها و متون آزمایشی و روش‌های آمادگی برای آزمون و خواندن و ترجمه متون یافت‌شدنی است که در نوع خود کم‌نظیر است.
- چنان که ذکر شد، در این سایت مواد آموزشی مکمل بر اساس مجموعه کانتازس نیز موجود است که به کمک آن می‌توان از این مجموعه به نحو احسن، و به خصوص به نحو خودآموز استفاده کرد.
- همه مواد آموزشی ارائه‌شده رایگان هستند.

کاستی‌ها:

- بخش آموزش زبان یونانی باستان این سایت تقریباً به‌تمامی متمرکز بر آمادگی برای آزمون گرتکوم است و شاید کسانی را که با هدفی کلی‌تر یا متفاوت در پی آموختن زبان یونانی افتاده‌اند چندان به کار نیاید.

کتاب هِلِنیکا

Titel: Hellenika ; Einführung in die Kultur der Hellenen
Autor/Person: Krefeld, Heinrich –[Herausgeber]– ; Brumberger, Hubert
Jahr: 2007
Impressum: Berlin ; Cornelsen ; 2007 ; 320 S.
ISBN: 978-3-464-73111-6
Ausgabebezeichnung: hrsg. von Heinrich Krefeld. Unter Mitw. von Hubert Brumberger ... ; Neue Ausg., 1. Aufl., 3. Druck ; Ill., Kt.
Dokumenttyp: Monographie
Notation: FB 4067
Katalogschlüssel: BV025554289
Sprache: Deutsch

خوبی‌ها:

- چنان‌که پیش‌تر ذکر آن رفت، آزمون گرتکوم صرفاً یک آزمون زبان نیست، بلکه آشنایی با جنبه‌های مختلف فرهنگی و تاریخی یونان باستان یکی از مهمات مورد سنجش در این آزمون است. به همین دلیل، تقریباً همه مجموعه‌های آموزشی زبان یونانی مقالاتی ریز و درشت در این زمینه را نیز به خواننده ارائه می‌دهند.
- البته بدیهی است که برای کسب این دانش کتاب‌های بسیار زیادی موجود است و ای‌بسا مراجعه‌ای ساده به یک کتابخانه معمولی بسیاری این نیاز را برطرف می‌کند. با این حال کتاب هِلِنیکا یکی از معتبرترین و بهترین کتاب‌ها در این زمینه است.
- کتاب محصول کار بیش از دوازده تن از دانشمندان به‌نام حوزه فرهنگ و ادبیات باستان است که خود موید اعتبار علمی اثر است.
- کتاب علاوه بر مطالب مفید شامل تصاویر و نقشه‌های رنگارنگ فراوانی است که مطالعه آن را برخلاف کتاب‌های مشابه کم‌تر ملال‌آور می‌کند.

کاستی‌ها:

- تنها کاستی‌ای که به نظر من می‌رسد (و البته کمی سلیقه‌ای است) دوست‌تونه بودن صفحات کتاب و همچنین قلم نسبتاً ریز نوشتار آن است که این نکته برای کسانی که مانند بنده سوی چشم‌شان اندکی رو به ضعف گذاشته چندان خوشایند نیست.

مجموعه آثار افلاطون به زبان اصلی همراه با ترجمه

صدالبته بدیهی است که در این میان از خود آثار افلاطون همراه با ترجمه نباید غافل شد. من برای این کار از مجموعه هشت جلدی دوزبانه آثار افلاطون به یونانی و آلمانی (ترجمه معروف فریدریش اشلاپرماخر با تصحیح مدرن) استفاده می‌کنم. فواید چنین کاری بر کسی پوشیده نیست و نیازی به توضیح و تأکید ندارد. اما نکته‌ای که در این کار انحصاراً به کار آزمون‌گرنکوم می‌آید این است که آشنا بودن با محتوای محاورات و روند پیشرفت بحث فلسفی در آن‌ها کمک شایانی به تشخیص بافتی می‌کند که فقره آزمون‌گرنکوم از آن جدا شده است. تشخیص بافت اصلی فقره‌ای که در آزمون خواهد آمد به ترجمه آن یاری فراوان می‌رساند، به خصوص وقتی که زبان آموز متن افلاطون را به زبانی مطالعه کند که قرار است در آزمون فقره مذکور به آن زبان ترجمه شود. مزیت این مجموعه آن است که متن آلمانی در صفحه سمت راست و متن یونانی در صفحه سمت چپ آورده شده است که این امر رفت‌وآمد بسیار سریع بین ترجمه و اصل و مقایسه این دو را به بهترین نحو ممکن ساخته است. و نکته آخر این که در کتابخانه کسی به فلسفه می‌پردازد نباید جای مجموعه آثار افلاطون خالی باشد

کتابچه‌های کوچک دوزبانه متون کلاسیک یونانی

انتشارات Reclam کتابچه‌های دوزبانه کوچک و ارزان قیمتی دارد از متون نویسندگان کلاسیک همراه با ترجمه‌های خوب به آلمانی. مطالعه این متون نه تنها به آموختن زبان یونانی کمک می‌کند، بلکه بسیار لذت بخش نیز هست. علاوه بر این، این نکته را نیز نباید فراموش کرد که آشنایی کلی با متون نویسندگان کلاسیک یونان، خود بخشی از آزمون شفاهی گرنکوم است. البته این آشنایی را می‌توان از منابع ثانوی دیگر نیز کسب کرد اما چه چیزی لذت بخش‌تر از خواندن یک متن کلاسیک از دوره باستان به زبان اصلی و زدن همزمان دو نشان با یک تیر؟ مثلاً کتاب «شخصیت‌ها» اثر تئوفراست متنی ساده و در عین حال بی‌نظیر است در توصیف شخصیت‌های مختلف روزگار مولف. با خواندن این متن، تو گویی شهری یونانی با همه آدم‌های جورواجورش جلوی چشمان ما دوباره زنده می‌شود. از وصف احوال و اوصاف ابله و خسیس و بزدل گرفته تا مغرور و بدگمان و چاپلوس، تئوفراست در این کتاب احوال و اعمال روزمره حدود ۳۰ شخصیت مختلف را با سبکی بسیار زیبا ترسیم می‌کند و حتی ما را در بسیاری از موارد از یک سو به خنده می‌اندازد و از سوی دیگر متوجه این نکته می‌کند که تب‌های مختلف شخصیت آدم‌ها و اعمالی که از آن‌ها سر می‌زند طی قرون متمادی حتی ذره‌ای تغییر نکرده‌اند و هنوز هم همانی هستند که دوهزار و پانصد سال پیش بودند!

سایت گنواين (www.gottwein.de)

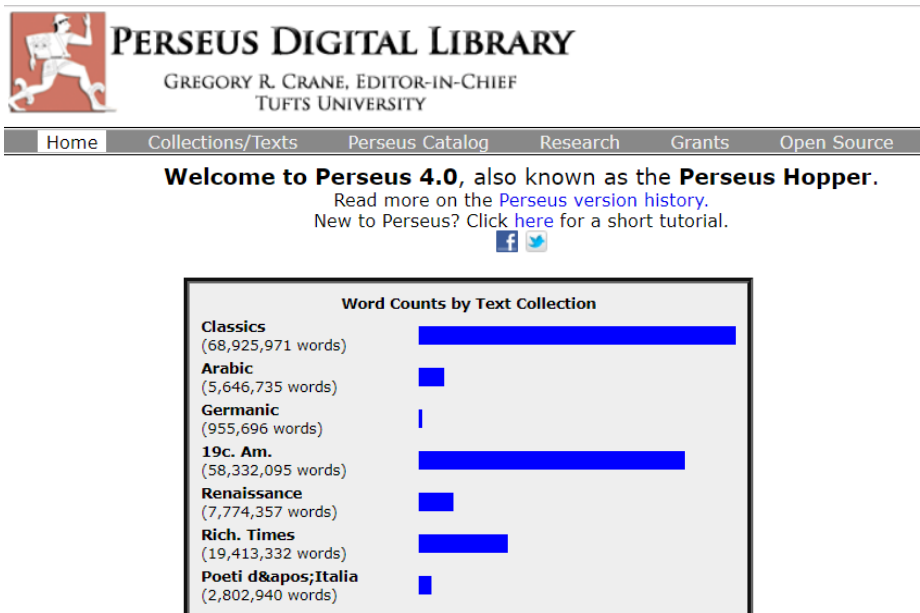
خوبی‌ها:

- این سایت ای‌بسا کامل‌ترین و بهترین مجموعه آلمانی زبان اینترنتی و رایگان در زمینه زبان یونانی و لاتینی باشد.
- سایت مملو است از مواد آموزشی و تاریخی و فرهنگی در هر دو زبان یونانی و لاتینی.
- متون بسیار زیادی از نویسندگان مختلف کلاسیک در این سایت همراه با ترجمه و توضیح آورده شده‌اند.
- مطالب بسیار زیادی در زمینه آداب و رسوم و فرهنگ در روزگار باستان در این سایت موجود است.
- علاوه بر همه این‌ها، این سایت یک دوره آموزشی رایگان زبان یونانی باستان از سطح مبتدی تا پیشرفته همراه با تمرین و متن‌خوانی و غیره ارائه می‌دهد که از کیفیت بالایی نیز برخوردار است و اساساً برای روش خودآموز طراحی شده است.

کاستی‌ها:

- صفحه‌بندی و ساختار این سایت چندان به‌روز نیست و تبلیغات تجاری نیز سمت راست و چپ صفحه را پر کرده‌اند. شاید اگر گردانندگان سایت امکانات مالی بهتری می‌داشتند این حجم از مطالب بسیار مفید را با ساختاری مطلوب‌تر عرضه می‌کردند. حمایت از گردانندگان چنین پروژه‌هایی وظیفه ماست، امید که آن را جدی بگیریم.

سایت پرسئوس (www.perseus.tufts.edu)

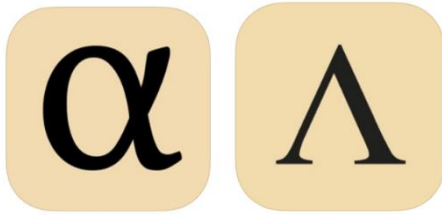
Classics	68,925,971 words
Arabic	5,646,735 words
Germanic	955,696 words
19c. Am.	58,332,095 words
Renaissance	7,774,357 words
Rich. Times	19,413,332 words
Poeti d'Italia	2,802,940 words

خوبی‌ها:

- این سایت امکاناتی فراهم می‌کند به زبان انگلیسی برای پژوهش روی متون گوناگون به زبان‌های مختلف، من جمله برخی متون کلاسیک یونانی شامل متون افلاطون.
- از امکانات بسیار خوب این سایت یکی آن است که کاربر با کلیک کردن بر روی هر واژه از متن بلافاصله به صفحه‌ای منتقل می‌شود که در آن نه تنها معنای واژه (به انگلیسی) و حالت‌های صرفی آن آورده شده است، بلکه برخی امکانات آماری و تحلیل‌متنی دیگر نیز در آن عرضه شده است. مثلاً این که این واژه در این متن یا متون دیگر چه بسامدی دارد، در کدام متون دیگر و مشخصاً در کجاها و در چه حالت‌های صرفی و به چه معناهایی آورده شده است و مانند آن.
- در کنار متون به زبان اصلی ترجمه انگلیسی آن‌ها نیز موجود است که می‌توان با تغییر تنظیمات صفحه، این ترجمه را در کنار متن اصلی به نحوی به نمایش درآورد که کار پژوهش در متن بسیار آسان و موثر گردد.
- یکی از امکانات این سایت واژه‌نامه چندزبانه تعبیه شده در آن است که به خصوص در ترجمه واژگان یونانی به انگلیسی بسیار خوب عمل می‌کند.

کاستی‌ها:

- فاقد محتوای درسی آموزشی برای زبان یونانی است.
- لزوماً شامل همه آثار کلاسیک نیست.

<https://apps.apple.com/us/app/legeion/id727860177>

<https://apps.apple.com/de/app/attikos/id522497233>

خوبی‌ها:

- دانشگاه شیکاگو اپلیکیشن رایگان پی‌نظیری عرضه کرده است به نام Attikos که امکانات آن تا حدودی مشابه امکانات سایت پرستوس است، یعنی عرضه متون نویسندگان کلاسیک یونان همراه با توانایی پژوهش واژه‌به‌واژه.
- ابتدا نویسنده مورد نظر خود را از میان فهرستی که ارائه شده است انتخاب می‌کنید، سپس به فهرست آثار نویسنده منتقل می‌شوید. پس از انتخاب اثر و بخش مورد نظر آن، متن اصلی روی صفحه به نمایش در می‌آید. در این مرحله می‌توان قلم و اندازه‌قلم نوشته متن را نیز تغییر داد. هرچا که بخواهید معنای واژه‌ای را به انگلیسی داشته باشید، انگشت خود را روی آن واژه نگاه می‌دارید. این کار شما را به صفحه یک واژه‌نامه ساده اما بسیار کارآمد منتقل می‌کند که علاوه بر معنا، شامل احتمالات صرفی واژه مورد نظر نیز هست. با بستن این صفحه دوباره به متن منتقل می‌شوید.
- در صورتی که مایل باشید از واژه‌نامه قدرتمندتری بهره برید، می‌توانید اپلیکیشن Legeion را نصب کنید که محصول مکملی از دانشگاه شیکاگو برای Attikos است. با لِگین واژه‌نامه بسیار قدرتمندی را روی گوشی‌تان خواهید داشت.
- این اپلیکیشن دوتایی، یعنی ترکیب آتیکس و لِگین، یک امکان پی‌نظیر برای کار کردن روی متون از روی گوشی یا تبلت است و می‌تواند بسیاری از اوقات مرده را به کلاس درسی کوتاه‌مدت اما لذت‌بخش بدل سازد.
- طراحی این اپلیکیشن بسیار ساده است، چنان‌که کاربری آن نیز به تبع بسیار ساده است.

کاستی‌ها:

- فاقد محتوای درسی آموزشی برای زبان یونانی است.

روخوانی‌های استاد یونانیس استراتاکیس از متون کلاسیک

<https://www.podium-arts.com/>

خوبی‌ها:

- می‌دانیم که یونانی باستان زبانی مرده است و یونانی امروزی نیز با آن از چندین نظر تفاوت‌های اساسی دارد. یکی از آثار این امر همانا در دسترس نبودن سخنوران زنده‌ای است که به کمک آن‌ها بتوان لهجه‌های یونانی باستان را شنید. همچنین این را می‌دانیم که برخلاف امروزیان برای پیشینیان تلفظ صحیح مخارج حروف به‌خصوص در ترکیبات حروف صامت، شیوه بیان کلمات بر اساس کوتاهی یا بلندی آواها، و همچنین فراز و فرودهای آهنگ سخن از اهمیت بسیار بالایی برخوردار

بوده است. از علل این امر یکی آن است که در روزگاران پیشین، سخن شفاهی در مقایسه با سخن مکتوب دست بالا را داشته است. علت دیگر، اهمیت بنیادین فنّ رتوریک یا همان فن سخنوری در نزد پیشینیان است که در نوع خود علمی کامل به‌شمار می‌رفته است. حال ممکن است این پرسش به ذهن ما خطور کند که این همه برای یک زبان آموز امروزی که می‌خواهد زبان یونانی باستان را برای خوانش متون کلاسیک منثور بیاموزد چه اهمیتی تواند داشت؟ پاسخی که از حیث عملی می‌توان به این پرسش داد آن است که دست کم برای بخش شفاهی آزمون‌های مانند گرنکوم زبان آموز ناگزیر است فقره‌ای را از رو به لهجه آتیک بخواند و همین درست خواندن خود امتیازی برای او دربردارد. از این گذشته بهرحال باید لهجه‌ای به عنوان لهجه استاندارد خواندن متون یونانی به‌نحو اعتباری یا بر مبنای تاریخی مورد توافق باشد تا اهل علم بتوانند بر مبنای آن با یکدیگر و با دانشجویان خود درباره متون سخن بگویند و مباحثه کنند. از این که بگذریم بسیاری از متون کلاسیک یونانی، حتی برخی متون فلسفی، به نظم نگاشته شده‌اند، چنان‌که در آن‌ها نمی‌توان صورت و محتوا را از یکدیگر جدا نمود. این نکته حتی در مورد متون نثر نیز مورد تأکید بسیاری از اهل فن است. مثلاً فریدریش اشلایرماخر، مترجم نامدار متون افلاطون به آلمانی و یکی از نظریه‌پردازان مشهور علم ترجمه و هرمنوتیک، بر این نظر است که محتوای محاورات افلاطون را نمی‌توان از صورت بیان آن‌ها و حتی از آهنگ سخن جدا کرد. از سوی دیگر، گوش کردن به متنی که به زبان اصلی قرائت می‌شود، حتی اگر شنونده معنای همه آن چیزی را که می‌شنود درک نکند، باز هم تأثیر فراوانی بر پیشرفت زبان آموز در کار یادگیری زبان دارد.

- اما از همه این دلایل که بگذریم، باید بگوییم لذتی در درست خواندن متون هست که هرکس ذره‌ای از آن را چشیده باشد به اهمیت آن در شیوه برخورد درست فلسفی با یک متن نیز آگاه است. تو گویی متن با خوانش درست آن دوباره زنده می‌شود، با این کار مثلاً گویی ما نیز در یک چشم به هم زدن به بازار آتن می‌رویم و تنه‌زنان خود را از میان جمعیت تماشاچی که در گوشه‌ای جمع شده‌اند به میان تجمع می‌کشیم و سقراط را می‌بینیم که پاره‌نه در گوشه‌ای ایستاده و با دیگرانی مشغول گفتگو است. ما نیز آنجا می‌ایستیم و به گفتگوی زنده سقراط با دیگران گوش می‌کنیم. چه لذتی بالاتر از این به قول هایدگر متافیزیکی حضور؟
- استاد یونانیست استراتاکیس یک یونانی است که با صدای گرم خود متون کلاسیک را به لهجه هزاران سال پیش دوباره برای ما زنده می‌کند و در این کار، با به‌کارگیری روش‌های علمی بازسازی شیوه ادای سخن در لهجه‌های مختلف، متون را از روی اصل به لهجه نویسندگان‌شان قرائت می‌کند.

کاستی‌ها:

- به جز نمونه‌های کوتاهی که استاد استراتاکیس در سایت خود یا در یوتیوب عرضه کرده است، باقی روخوانی‌های او رایگان نیستند که البته این نکته با توجه به زحمتی که وی برای این کار می‌کشد کاملاً موجه است، اما قیمت محصولات فرهنگی بسیار خوب او، احتمالاً برای بسیاری از کاربران ایرانی بسیار بالا باشد.
- سایت مدت زیادی نیست که شروع به کار کرده است و بنابراین تنوع محصولات هنوز چندان بالا نیست. امید که این نقیصه نیز با گذشت زمان برطرف گردد.

سی‌دی‌های متن‌خوانی از ترجمه آثار افلاطون

خوبی‌ها:

- بدیهی است آنچه درباره تقویت توانایی «شنیدن» در برخورد با متون آورده شد، به‌نحو مشابه، دست کم تا حدودی، در مورد ترجمه‌های این متون نیز صدق می‌کند. خوشبختانه در زبان آلمانی از برخی آثار افلاطون (آپولوگي سقراط، فایدون، مجلس نشاط، ...) کتاب‌های شنیداری خوبی موجود است که می‌توان از آن‌ها برای پرکردن بسیاری از اوقات مرده استفاده کرد و به کار آمادگی برای آزمون زبان یونانی نیز می‌آیند.

کاستی‌ها:

- به هر حال، می‌دانیم که ترجمه جای اصل را نمی‌گیرد. این نکته در مورد این کتاب‌های شنیداری نیز صدق می‌کند.
- برخی از کتاب‌های شنیداری در مواردی با اصل اندک تفاوت‌هایی دارند و بعضاً تلخیص شده‌اند یا اندکی تغییر داده شده‌اند تا برای شنیدن مناسب‌تر باشند.
- گاهی بر اثر ظرائف ادای سخن فضای متن از یونانی بودن خارج شده و اندکی آلمانی می‌شود که البته بعضاً ناگزیر است.